

Han arbejdede som ingen anden med sine afhandlinger og artikler. Skrev om og om igen, reviderede og korrigerede. Hans produktion er derfor langt fra blevet så stor, som man ville have ventet fra en så flittig og engageret forsker. Den har heller ikke den umiddelbare friskhed, der kendetegnede hans mundtlige foredrag. Til gengæld rummer hans skrifter megen substans, og både de historiske og arkæologiske afhandlinger har blivende værdi. Fremtiden må vurdere, hvad der står stærkest. Mon det ikke bliver hans indsats for anvendelsen af dendrokronologien, hvor den nye Trelleborg-datering blev en personlig triumf, som han fremlagde med sans for dramatisk effekt på et middelalder-symposium i København i 1979.

Tage E. Christiansen blev kun 65 år. Det er ikke meget i vore dage. Men han har sat sig dybe spor i dansk middelalderforskning, og vi er mange, der står i dyb gæld til ham som læremester.

Olaf Olsen

KNUD RASMUSSEN

16. december 1930 – 9. juli 1985

Sommeren 1985 døde lektor, dr.phil. Knud Rasmussen, Københavns Universitets Slaviske Institut, kun 54 år gammel. Med hans alt for tidlige bortgang mistede dansk øststatsforskning en af sine mest fremtrædende repræsentanter.

Knud Rasmussen blev født i 1930 i Stude nær Slagelse. Han blev student i 1949 og cand.mag. i historie og russisk fra Københavns Universitet i 1960. Samme år fik han ansættelse ved Rigsarkivet i København. Fra tiden som arkivar stammer hans første afhandlinger om dansk og russisk historie, således artiklerne »Danske konsulatsarkiver i Rusland 1849–1922« og »Danske i den azovske flåde 1696–98« samt kapitlet om historie og diplomati i samleværket »Dansk-russiske forbindelser gennem 500 år«, der udkom i 1964.

Knud Rasmussen fungerede som ældste arkivar ved arkivfotograferinger i Moskva, Leningrad, Kraków, Gdańsk og Szczecin i årene 1965–69 og foretog i samme periode selvstændige kildestudier i tyske og polske arkiver. Gennem det meste af tresserne var han endvidere sekretær i Udvalget for Udgivelse af Kilder til Landbefolkningens Historie.

Fra 1967 var Knud Rasmussen knyttet til Slavisk Institut i København, først som stipendiat og siden som amanuensis og lektor. Han blev fra starten en af de drivende kræfter bag opbygningen af instituttets

historisk-samfundsvidenskabelige forskningsmiljø og gjorde en stor og helhjertet indsats til støtte for yngre kollegers arbejde. Han var også en meget hjælpsom og yderst effektiv sekretær for instituttets skriftrækkeudvalg, og han lagde fremragende administrative evner for dagen i sit mangeårige virke som formand og næstformand for Slavisk Instituts bestyrelse.

Hans forskning i disse år koncentrerede sig ligesom før mest om Ruslands ældre historie. Tiden som stipendiat gav ham mulighed for at fuldføre disputatsen »Die livländische Krise 1554–1561«, som blev forsvaret i 1973. Her belyste han den politiske proces, der førte til de livlandske fyrstendømmers opdeling mellem de store Østersømagter, idet hans arbejdshypotese var, at Ruslands og Polen-Litauens muligheder for at vinde indpas i Livland tildels blev bestemt af deres forhold til tatarstaten på Krim.

Efter disputatsen fulgte en række mindre afhandlinger om så vidt forskellige emner som det middelalderlige Novgorod, 1600-tallets russiske udenrigstjeneste og dansk indflydelse på bogtrykkerkunsten i Rusland. I 1978 publicerede han desuden en ny kommenteret udgave af den danske rigsråd Jacob Ulfeldts beretning om sin rejse i Rusland 1578 »Hodoeporicon Ruthenicum«.

Knud Rasmussen havde løbende kontakt med mange udenlandske forskere, både i Østeuropa og i Vesten, og var ved sin død medlem af redaktionen af det vesttyske tidsskrift »Jahrbücher für Geschichte Osteuropas«.

Hans alsidige virke som forsker blev kompletteret af en engageret indsats på undervisningsområdet. Han var en idérig og populær lærer for de studerende og en inspirerende leder af en række ekskursioner til Sovjetunionen, hvor hans virkefelt spændte fra det gamle Moskva-riges arkitektoniske monumenter til det moderne Sibiriens demografiske problemer. Knud Rasmussen lagde også mange kræfter i udviklingen af det nye studium i »Øststatskundskab« (de østeuropæiske landes historie, politik, økonomi, kultur og udenrigsrelationer), som i 1984 blev startet ved Slavisk Institut. Interessen for den pædagogiske side af universitetsgerningen afspejlede sig herudover i udgivelsen af flere værker til undervisningsbrug. Han står således som medforfatter til bogen »Introduktion til studiet af Ruslands og Sovjetunionens historie og samfundsf forhold« og som redaktør af kildesamlingen »Sibirien under zarmagt og sovjetstyre«. Kort før sin død færdiggjorde han manuskriptet til bogen »Rusland i det 16. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt«, der blev publiceret posthumt i efteråret 1985.

Knud Rasmussen fik et stort publikum i tale med sit bidrag til

Politikens Ruslandshistorie fra 1983, hvor han med megen sans for populariseringens svære kunst behandlede Kiev-rigets sociale struktur og Moskva-statens udvikling fra mongolerinvasionen omkring 1240 og frem til Rjurik-dynastiets uddøen i slutningen af 1500-tallet.

Flere afhandlinger var under forberedelse, da døden pludseligt ramte ham. Det lå ikke til Knud Rasmussen at hvile på laurbærrerene. Det er trist at tænke på de mange løfterige planer, som nu aldrig vil komme til udførelse. Men det må samtidig siges, at Knud Rasmussen fuldt ud evnede at udnytte de år, som blev ham forundt, til at sætte sit afgørende præg på øststatsforskningen i Danmark. Han nåede meget og spændte vidt. Hans indsats vil ikke gå i glemme.

Niels Erik Rosenfeldt

MOGENS RATHSACK

10. april 1926 – 2. maj 1985

Efter et hjerteanfald døde universitetslektor, dr.phil. Mogens Rathsack pludselig den 2. maj 1985. Altfor kort blev hans videnskabelige løbebane, som endda startede ret sent, og som krydsedes af andre linier. Efter sin studentereksamen valgte han det retsvidenskabelige studium og blev cand.jur. i 1952. Sit konferensstudium påbegyndte Rathsack først senere og gennemførte det – jævnsides med praktisk erhvervsvirksomhed – i februar 1967. Et stort held for Københavns universitets historiske institut var det, at det allerede den følgende måned kunde sikre sig den nybagte mag.art. som amanuensis (siden universitetslektor) i middelalderhistorie; instituttet fik en kompetent forsker og lærer.

Målt i antal af publikationer – i alt tre – blev Mogens Rathsacks produktion ikke stor og iøvrigt desværre ufuldbyrdet. Men den præges til gengæld af ubetinget homogeneitet og stor lødighed; disputatsen karakteriserede en af opponenterne – Niels Skyum-Nielsen – med rette som »en værdifuld tilvækst til vor historiske litteratur på højeste niveau«. To hovedtræk er iøjnefaldende, den metodiske stringens i Aksel E. Christensens skoling – dens krav til at vurdere kildematerialet i sin tilblivelses-sammenhæng – og interessen for historisk tolkning af ældre retsinstitutioner i funktion og under forandring.

Allerede den store afhandling om 'Christiern den andens landlov. En undersøgelse af håndskriftet AM 804 4to' (HT 12.r.II., Kbh. 1967, s. 293–336) røber disse kendetegn. I overensstemmelse med Johan Hvidtfeldts antagelse dokumenterede Mogens Rathsack, at håndskriftet –